Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, B. No: 2020/37416 (5.3.2026)

Karar metni resmî kaynaktan aktarılmıştır; heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ GENEL KURUL KARAR

BAŞVURU (Başvuru Numarası: 2020/37416)

Karar Tarihi: 5/3/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 7/8/2026 - 33333

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

(Heyet, raportör, başvurucu ve vekil bilgileri derlemeye alınmamıştır.)

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, isim değişikliği davası sonrasında düzeltilen isme göre üniversite diploması düzenlenmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, ön ismini 15/2/2016 tarihinde kesinleşen mahkeme kararıyla değiştirmiştir. Başvurucu, ayrıca 13/12/2018 tarihinde kesinleşen mahkeme kararıyla nüfus kayıtlarında kadın olan cinsiyetini erkek olarak değiştirmiştir.

3. Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinden (Üniversite) 2/7/2014 tarihinde mezun olan başvurucu, eski ismine ve cinsiyet bilgilerine göre düzenlenmiş diplomasının yeni kimlik bilgilerine uygun şekilde yeniden düzenlenmesi talebiyle Üniversiteye başvurmuştur. Üniversitenin 30/4/2019 tarihli cevabi yazısı ile Bartın Üniversitesi Diploma, Diploma Eki ve Geçici Mezuniyet Belgelerinin Düzenlenmesine İlişkin Yönerge'de (Yönerge) kimlik bilgilerinin değişikliği durumunda yeni duruma göre diploma düzenleneceğine ilişkin bir hükmün bulunmadığı gerekçesiyle ilgilinin talep etmesi hâlinde hâlihazırdaki diplomasının uygun bir yerine isim değişikliği ile ilgili açıklama yapılabileceği bildirilmiştir.

4. Başvurucunun anılan işlemin iptali talebiyle açtığı dava Zonguldak İdare Mahkemesinin (Mahkeme) 14/2/2020 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Kararın gerekçesinde, öncelikle 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile 2/8/2011 tarihli ve 28013 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bartın Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) ve Yönerge'nin diplomaların düzenlenmesine yönelik hükümlerine yer verilmiştir. Bu kapsamda diplomaların düzenlendiği tarih itibarıyla mevcut olan hukuki ve fiilî durumu gözeten belgeler olduğu, diploma tarihinden sonra kimlik bilgilerinde oluşan değişikliklerin önceki durumu geçersiz kılmayacağı gibi diplomanın yeniden düzenlenmesini gerektiren hukuki bir neden oluşturamayacağı belirtilmiştir. Sonuç olarak dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı ifade edilmiştir.

5. Başvurucu, karara karşı Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesine (Bölge İdare Mahkemesi) sunduğu istinaf dilekçesinde; Mahkeme kararında anayasal gerekçelere değinilmediğini, anılan işlemin sadece Yönerge'ye uygun olduğunun tespiti ile yetinildiğini belirtmiştir. Ayrıca ismin kişinin özel hayatına ilişkin bir bilgi olduğunu, diplomasının yeni ismine göre düzenlenmesinde hukuki yarar bulunduğunu ve Üniversite açısından diplomada yapılacak bir değişikliğin kamu yararına aykırı olmayacağını vurgulamıştır.

6. Bölge İdare Mahkemesinin 22/10/2020 tarihli kararıyla istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar verilmiştir. Kararda, Mahkemece verilen kararın usul ve esas yönünden hukuka uygun olduğu ifade edilmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 6/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 7/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

9. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

10. Öte yandan Danıştay Sekizinci Dairesinin başvuru konusu olaya benzer nitelikteki 13/1/2021 tarihli (E.2019/9162, K.2021/10) kararında; davacının diplomasında yer alan önceki isim ve cinsiyetine dair bilgilerin üçüncü kişilere ifşa edilmemesi gerektiği zira cinsiyet değişikliği sürecinin mevzuata uygun olarak tamamlayan ve bu durumu mahkeme kararıyla yasal koruma altına alınan davacının kanuni tanınma sonrasında tüm resmî belgelerinin değiştirilmesinin ve eski kimlik bilgilerinin üçüncü kişilerin erişimine kapalı olmasının kişinin manevi varlığı ile doğrudan ilgili olduğu vurgulanmıştır. Bu kapsamda davacıya temel insan hakları çerçevesinde yeni kimlik bilgilerine göre düzenlenmiş bir diploma verilmesi gerektiği, aksi takdirde nüfus bilgilerinde meydana gelen değişikliklerin diploma gibi resmî evraka işlenmemesinin özel hayatın gizliliği başta olmak üzere kişinin temel hak ve özgürlüklerini ihlal edeceği ve beraberinde mağdur olacağı ifade edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; ismi mahkeme kararıyla düzeltilmesine rağmen diplomasının yeni kimlik bilgilerine göre yeniden düzenlenme talebinin Üniversite tarafından haksız olarak reddedildiğini, Mahkemenin işlemin Yönerge'ye uygunluğunu denetlemekle yetindiğini, özel hayata ilişkin anayasal güvencelerin dikkate alınmadığını ileri sürmüştür. İsminin özel hayat kapsamında yer aldığını, daha önceki isminin ve cinsiyet değişikliğinin üçüncü kişilerce bilinmemesine yönelik mahremiyet hakkı bulunduğunu, iş başvurularında diploması istendiğinden isim ve cinsiyet değişikliğinin sorgulandığını iddia etmiştir. Başvurucu, başka üniversitelerin yönergelerinde kendisinin durumunda olabilecek kişiler gözetilerek diploma değişikliğine imkân tanıyan özel düzenlemeler yapıldığını, mezun olduğu üniversitede ise bu imkânın tanınmamasının ayrımcılık oluşturduğunu öne sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı sunduğu cevap dilekçesinde isim ve cinsiyet değişikliğinin tamamen özel hayat kapsamında kalan bilgiler olduğunu, diplomasına ilgili mahkeme kararı işlenerek yapılacak bir eklemenin özel hayatını ifşa etmek anlamına geleceğini belirtmiştir. Kendisiyle aynı durumda olan kişilerin diplomalarını değiştirmek suretiyle anayasal haklarını kullanabilirken kendisinin bu imkândan yoksun bırakılmasının eşitlik ilkesine aykırı olduğunu ifade etmiştir.

13. Özel hayata saygı hakkı kapsamında korunan hukuksal çıkarlardan biri de bireyin mahremiyet hakkıdır ancak mahremiyet hakkı sadece yalnız bırakılma hakkından ibaret olmayıp bu hak, bireyin kendisi hakkındaki bilgileri kontrol edebilme hukuksal çıkarını da kapsamaktadır. Bireyin kendisine ilişkin herhangi bir bilginin kendi rızası olmaksızın açıklanmaması, yayılmaması, bu bilgilere başkaları tarafından ulaşılamaması ve rızası hilafına kullanılamaması, kısaca bu bilgilerin mahrem kalması konusunda menfaati bulunmaktadır. Bu husus, bireyin kendisi hakkındaki bilgilerin geleceğini belirleme hakkına işaret etmektedir (AYM, E.1986/24, K.1987/8, 31/3/1987; E.2009/1, K.2011/82, 18/5/2011; (emsal başvuru) [2. B.], B. No: 2013/1614, 3/4/2014, § 32; (emsal başvuru) [1. B.], B. No: 2013/9660, 21/1/2015, § 32).

14. Bireyin mahremiyet alanının ve bu alanda cereyan eden eylem ve davranışlarının da kişinin özel yaşamı kapsamında olduğu açıktır. Mahremiyet hakkı ve bu alana ilişkin bilgilerin gizliliğinin korunması Anayasa Mahkemesi tarafından da Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında değerlendirilmektedir (AYM, E.1986/24, K.1987/8, 31/3/1987; E.2009/1, K.2011/82, 18/5/2011; B. No: 2013/1614, § 37; B. No: 2013/9660, § 36).

15. İsim değişikliğine ilişkin uyuşmazlıklar, Anayasa Mahkemesi tarafından daha önce özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmiştir ((emsal başvuru) [2. B.], B. No: 2015/2944, 9/1/2019, § 27; (emsal başvuru) [1. B.], B. No: 2017/21063, 15/1/2020, § 20; (emsal başvuru) [GK], B. No: 2019/42944, 17/6/2021, § 33). Somut olayda da başvurucunun diplomasının yeni ismine göre düzenlenmesi talebi reddedilmiştir. Başvurucunun isim ve cinsiyet değişikliği yaptığı, yeni isme göre diploma düzenlemenin özel hayatına ve mahremiyetine ilişkin olduğu anlaşıldığından anılan inceleme yönteminden ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmadığı değerlendirilmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucunun isim değişikliği davası sonucunda aldığı yeni isme göre diplomasının düzenlenmesi talebinin reddedilmesi özel hayata saygı hakkına müdahale teşkil etmektedir (benzer yönde bkz. (emsal başvuru) [2. B.], B. No: 2019/42961, 12/7/2023, § 33). Bu kapsamda söz konusu müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın 20. maddesinde belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

18. İsim değişikliği davası sonrasında alınan yeni isme göre diplomanın düzenlenmesi talebi 2547 sayılı Kanun'un 43. maddesi ve bu Kanun'a dayanılarak çıkarılan Yönetmelik ve Yönerge hükümleri dikkate alınarak reddedilmiştir. Anılan kanun hükmünün diplomalarla ilgili esaslar konusunda hiçbir belirleme yapmadığı, konuyla ilgili düzenlemelerin yapılmasını yönetmeliklere bıraktığı, bu bağlamda anılan müdahalenin ikincil nitelikteki düzenleyici işlemlerle gerçekleştirildiği anlaşılmıştır. Dolayısıyla öngörülebilirliği sağlayan çerçeve bir kanuni düzenleme bulunmaması nedeniyle incelenen olayda kanunilik ölçütünün karşılanması açısından yeterli güvenceler bulunmamaktadır. Bununla birlikte bu konu demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ve ölçülülük koşulu bağlamında daha ayrıntılı olarak değerlendirilecektir.

19. Müdahalenin kamu gücünü kullanan idarenin kamu düzeninin korunması ile kamu hizmetinin sürdürülebilirliğinin sağlanması amacını taşıdığı, bu suretle meşru amacının bulunduğu değerlendirilmiştir (benzer yönde değerlendirme için bkz. B. No: 2019/42961, § 37).

20. Anayasa Mahkemesi kararlarına göre demokratik toplum düzeninin gerekleri kavramı öncelikle ilgili hak yönünden getirilen sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbir niteliğinde olmasını, başvurulabilecek en son çare ya da alınabilecek en son önlem olarak kendisini göstermesini gerektirmektedir. Demokratik toplum düzeninin gereklerinden olma, bir sınırlamanın demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacına yönelik olmasını ifade eder (AYM, E.2016/179, K.2017/176, 28/12/2017; B. No: 2013/6057, 16/12/2015, § 44; [GK], B. No: 2014/13433, 13/10/2016, § 49; [GK], B. No: 2014/12777, 13/10/2016, § 53; [2. B.], B. No: 2015/2711, 21/9/2017, § 35; [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § 114).

21. Anayasa'nın 13. maddesinde demokratik toplum düzeninin gerekleri ve ölçülülük kriterleri iki ayrı ölçüt olarak düzenlenmiş olmakla birlikte bu iki ölçüt arasında ayrılmaz bir ilişki vardır. Ölçülülük ilkesinin amacı, temel hak ve özgürlüklerin gereğinden fazla sınırlandırılmasının önlenmesidir. Anayasa Mahkemesi kararları uyarınca ölçülülük ilkesi; sınırlama için kullanılan aracın sınırlama amacını gerçekleştirmeye uygun olmasını ifade eden elverişlilik, sınırlayıcı önlemin sınırlama amacına ulaşmak bakımından zorunlu olmasına işaret eden gereklilik ve araçla amacın orantısız bir ölçü içinde bulunmaması ile sınırlamanın ölçüsüz bir yükümlülük getirmemesi anlamına gelen orantılılık unsurlarını içermektedir ([GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 106; [GK], B. No: 2013/9704, 3/3/2016, § 70; [GK], B. No: 2013/2941, 11/5/2016, § 82; [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, §§ 45, 48; B. No: 2018/10286, § 115).

22. Anayasa Mahkemesi benzer bir şikâyeti içeren 2019/42961 numaralı başvuruya ilişkin kararında, başvurucunun ileri sürdüğü yeni kimlik bilgilerinin diplomanın arkasına şerh düşülmesi ile yetinilmesinin kendisi için yeterli olmadığına, değiştirdiği isme göre diplomanın yeniden düzenlenmesinin mensubu olduğu mesleğin icrası ve temsili açısından önemli olduğuna ve eski ismin bilinmemesi yönünde mahremiyet hakkının bulunduğuna ilişkin iddialarının idarece ve yargı makamlarınca anayasal güvenceleri içerecek şekilde yeterli şekilde değerlendirilmemesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Anılan kararında Anayasa Mahkemesi, diplomanın yeniden düzenlenmemesinin kamusal yarar ile bireysel yarar arasındaki dengenin adil olmayacak şekilde bozulmasına neden olduğunu kabul etmiştir. Neticede başvurucunun söz konusu iddialarına ve talebine rağmen diplomanın yeniden düzenlenmesi için haklı nedenlerin oluşup oluşmadığı hususunda ilgili ve yeterli gerekçelerin ortaya konulmaması nedeniyle müdahalenin gereklilik ve ölçülülük ilkesini karşılamadığını tespit etmiştir (B. No: 2019/42961, §§ 49-51).

23. Başvuru konusu olayda idarece ve yargı mercilerince yalnızca ikincil mevzuatta yer alan ve diplomanın yeniden tanzim edilmesini yasaklayan düzenlemelere dayanılmış, başvurucunun yeni kimlik bilgilerinin diplomanın uygun bir yerinde açıklama yapılmak suretiyle belirtilmesinin yeterli olacağı kabul edilmiştir. Başvurucu, diplomasının yeniden düzenlenmesinin gerekliliğine ve diplomanın yeni kimlik bilgilerine göre düzenlenmesine ihtiyaç duyma nedenlerine ilişkin açıklamalarda bulunmuştur. Bunun yanında yeni kimlik bilgisiyle ilgili olarak diplomanın uygun bir yerinde açıklama yapılması ile yetinilmesinin kendisi için yeterli olmadığını da vurgulamıştır. Başvurucunun cinsiyet değişikliği yaptığına ve ismini değiştirdiğine dair bilginin mahremiyet hakkı kapsamında kaldığı açıktır. Başvurucu, idareye ve yargı makamlarına sunduğu talep dilekçelerinde değiştirilmiş kimlik bilgilerinin gizli kalmasına yönelik mahremiyet hakkı bulunduğunu ve diplomanın yeniden düzenlenmesinin kişisel koşullar içinde neden gerekli olduğunu belirtmesine rağmen idarece ve yargı mercilerince söz konusu iddialar dikkate alınmamıştır.

24. Anılan mercilerce başvurucunun iddiaları ve talebi esaslı şekilde değerlendirilmemiş, kapsamı öngörülebilir bir kanuna dayanmayan ve yalnızca ikincil nitelikteki düzenlemelerde yer alan kuralın uygulanmasıyla yetinilmiştir. Diplomanın yeniden düzenlenmesi için haklı nedenlerin oluşup oluşmadığı hususunda idarece ve yargı makamlarınca konuyla ilgili ve yeterli kabul edilebilecek bir gerekçe açıklanmamış, kamusal yarar ile başvurucunun bireysel yararı arasındaki dengenin gözetildiğine veya tartışıldığına ilişkin bir gerekçe de gösterilmemiştir. Dolayısıyla müdahalenin gerekliliği ve orantılılığı konusunda başvurucunun mevcut koşullarını dikkate alan ilgili ve yeterli gerekçelerin ortaya konulamadığı anlaşılmıştır.

25. Sonuç olarak başvurucunun diplomasının yeni kimlik bilgileriyle düzenlenmesi talebinin reddi şeklindeki müdahalenin kamusal yarar ile bireysel yarar arasında korunması gereken

dengenin başvurucu aleyhine bozulmasına neden olduğu, kamusal makamlarca müdahalenin gerekli ve orantılı olduğunun ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulamadığı değerlendirilmiştir.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

İki üye bu sonuca katılmamıştır.

III. GİDERİM

27. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

28. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

29. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE iki üyenin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Zonguldak İdare Mahkemesine (E.2019/476, K.2020/97) GÖNDERİLMESİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 5/3/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvuru, isim ve cinsiyet değişikliği davası sonrasında düzeltilen isme ve cinsiyete göre üniversite diplomasının düzenlenmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin olup, Mahkememiz çoğunluğu tarafından, başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesindeki özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Aşağıda belirttiğimiz gerekçelerle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başvurucu Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim Bilişim Sistemleri bölümünden 2 Temmuz 2014 tarihinde mezun olmuştur. Başvurucunun isim ve cinsiyet değiştirdiğini belirterek yeni nüfus bilgilerine göre diploma belgesinin yeniden düzenlenmesi yönündeki talebi Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim Kurulu tarafından 30 Nisan 2019 tarihinde reddedilmiştir. Üniversite söz konusu yazısında ilgilinin talep etmesi halinde diplomanın uygun bir yerine isim değişikliği ile ilgili açıklama yapılabileceğini de belirtmiştir. Başvurucu bu işlemin iptali talebiyle Zonguldak İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) nezdinde iptal davası açmıştır. İdare Mahkemesi 14 Şubat 2020 tarihinde istinaf yolu açık olmak üzere davanın reddine karar vermiş, başvurucunun istinaf talebini inceleyen Bölge İdare Mahkemesi kararı usul ve yasaya uygun bularak istinaf talebini reddetmiş ve karar kesinleşmiştir.

Yerel mahkeme davanın reddine gerekçe olarak, diplomaların, düzenledikleri tarih itibariyle mevcut olan hukuki ve fiili durumu gözeten belgeler oldukları, davacının mezun olduğu ve diplomanın düzenlendiği tarihteki ismi nedeniyle düzenlenmiş olan diplomanın da mevcut hukuksal durumu yansıttığı, diploma tarihinden sonra kimlik bilgilerinde oluşan değişikliklerin önceki durumu geçersiz kılmayacağı gibi diplomanın yeniden düzenlenmesini gerektiren hukuki bir neden oluşturamayacağı dikkate alındığında, dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varıldığını belirtmiştir.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun "Lisans Düzeyinde Öğretim" kenar başlıklı 43. maddesine göre; "Yükseköğretim, harca tabi olup bu kanunda belirlenen amaç ve ana ilkelere göre aşağıdaki şekilde düzenlenir. a) Yükseköğretim kurumlarında, kuruluş özelliklerine ve ihtiyaçlarına göre yapılan eğitim- öğretim ve buna dayalı olarak verilen diplomalarla ilgili esaslar her üniversitece hazırlanacak öğretim ve sınav yönetmeliğinde belirtilir...". Olay tarihinde yürürlükte bulunan 02/08/2011 tarihli ve 28013 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Bartın Üniversitesi Önlisans ve Lisans Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin "Diploma" kenar başlıklı 19. maddesinde mezuniyet ve diplomaya ilişkin koşullar belirtilmiş olup, söz konusu maddede diploma ve geçici mezuniyet belgesine ilişkin esasların Senato tarafından belirleneceği düzenlenmiştir.

Bartın Üniversitesi Senatosunun 16/02/2012 tarihli ve 2012/06 sayılı kararıyla kabul edilen Diploma, Diploma Eki ve Geçici Mezuniyet Belgelerinin Düzenlenmesi Yönergesinin "Diplomada Yer Alan Bilgiler" başlıklı 8. maddesinin 1. fıkrasında, diplomanın ön yüzüne; a) T.C. kısaltması, b) Üniversitenin adı, c) Birimin adı, ç) Öğrencinin adı ve soyadı, d) Mezun olunan bölüm/anabilim/program adı, e) Mezuniyet tarihi, d) Birim Yöneticisi ve Rektörün adı-soyadı ve unvanı ile elektronik imzası, (Diplomalar, düzenleme tarihinde görevde bulunan Rektör ile dekan veya müdür tarafından elektronik olarak imzalanır.) g) Diploma numarası, ğ) Derece (Ön Lisans, Lisans..) yazılacağı, aynı maddenin 2. fıkrasında, diplomanın arka yüzüne ise, T.C. kimlik numarası, adı ve soyadı, baba adı, ana adı, doğum yeri ve tarihi, nüfusa kayıtlı olduğu yer, diplomanın düzenlenme tarihi, elektronik imza listesi, evrakın takip ve sayısı, diplomanın teyit bilgisini gösteren adres ve karekod yazılarak Daire Başkanı tarafından elektronik olarak imzalanacağı düzenlenmiştir.

Somut olayda, mahkeme kararlarına istinaden nüfus sicilinde kayıtlı ismini ve cinsiyetini değiştiren başvurucu, mevcut diplomasının yeni isim ve cinsiyet bilgilerine göre yeniden düzenlenmesi istemiyle mezun olduğu Bartın Üniversitesine başvurmuştur. Bartın Üniversitesinin diplomaya ilişkin 2012 tarihli Yönergesi incelendiğinde cinsiyete ilişkin

bilginin diplomanın ön veya arka yüzünde yer almadığı görülmekte olup, cinsiyet değişikliği açısından diplomada değişiklik yapılması tartışma konusu değildir. İsim değişikliği açısından ise, Üniversite, mevzuatta açık bir hüküm bulunmaması nedeniyle talebi reddetmiş, ancak ilgilinin talep etmesi halinde diplomanın uygun bir yerine isim değişikliği ile ilgili açıklama yapılabileceğini de belirtmiştir. Yani, ismini değiştiren başvurucu, bu hususa ilişkin diplomaya açıklama düşürterek diplomanın kendisine ait olduğunu ve ilgisini belgeleyebilecektir.

Türk Medeni Kanunu'nun 27. maddesinde, adın değiştirilmesinin, ancak haklı sebeplere dayanılarak hâkimden istenebileceği, adın değiştirildiği nüfus siciline kayıt ve Basın İlan Kurumunun ilan portalında ilan olunacağı, bu ilanda; hükmü veren mahkeme, kararın verildiği tarih, dosyanın esas ve karar numarası ile adının değiştirilmesine karar verilen kişinin nüfusa kayıtlı olduğu yer, doğum tarihi, ana ve baba adı, önceki adı ve soyadı, mahkeme kararıyla verilen yeni adı ve soyadı yer alacağı, adın değişmesi ile kişisel durumun değişmeyeceği düzenlenmiştir. Buna göre, adın değişmesi kişisel durumu değiştirmeyeceğinden idare mahkemesinin düzenlenmiş olan diplomanın da mevcut hukuksal durumu yansıttığı, diploma tarihinden sonra kimlik bilgilerinde oluşan değişikliklerin önceki durumu geçersiz kılmayacağı gibi diplomanın yeniden düzenlenmesini gerektiren hukuki bir neden oluşturamayacağı yönündeki gerekçesi TMK'nın 27. maddesine uygundur.

Anayasa'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz." hükmü yer almaktadır. Anayasa Mahkemesi kararlarında; özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkının kişinin çevresinde bulunanlarla temas kurma hakkını içerdiği, kişilerin mesleki hayatları ile özel hayatları arasında sıkı bir ilişkinin bulunduğu, kişinin mesleği ile ilgili tasarrufların özel hayata saygı gösterilmesini isteme hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir (Başvuru No: 2013/9660, K. Tarihi: 21/1/2015, § 36; yine bkz. Başvuru No: 2013/7666, K. Tarihi: 10/12/2015, § 62). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, özel hayata ilişkin herhangi bir nedene dayanmayan ve kişilerin mesleki hayatlarına ya da sosyal statülerine yönelik müdahaleler ya da tedbirler içeren her durumun doğrudan doğruya özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmadığını, bu türden müdahalelerin konu olduğu süreçlerin özel hayata saygı hakkının incelenmesini ve güvencelerinin harekete geçirilmesini sağlamaya elverişli olması gerektiğini, mesleki hayata ve sosyal statüye yönelik olarak gerçekleştirilen müdahalelerin ya da alınan tedbirlerin kişilerin sosyal yaşamlarına ve çevreleriyle kuracakları iletişime, dolayısıyla özel hayatlarına dolaylı da olsa bir etkisinin olacağı öngörülebilir olsa da bu kapsamdaki gerçekleşmiş ya da gerçekleşmesi muhtemel etkinin meselenin özel hayata saygı hakkı kapsamında ele alınmasını gerekli kılacak ölçüde ciddi ve asgari bir ağırlık düzeyinde olduğunun ortaya konulması gerektiğini, bu çerçevede özel hayata ilişkin herhangi bir nedene dayanılmaksızın mesleki hayata ve sosyal statüye yönelen müdahalelerin ya da tedbirlerin özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilebilmesi için muhataplarının özel hayatları üzerinde ciddi etkisinin olması veya bu düzeyde bir etkinin doğmasının muhtemel olması gerektiğini ifade etmiştir (Bkz. Anayasa Mahkemesi'nin 23.07.2024 tarihli, 2023/25 E. ve 2024/139 K. sayılı kararı, §45,46).

Yukarıda yer verilen Anayasa Mahkemesi kararları uyarınca, somut olayda diplomada ad değişikliği yapılmamasının başvurucunun özel hayatı üzerinde ciddi bir etkisi olduğu ortaya konulamamış olup, adın değişmesi kişisel durumu değiştirmediğinden ve ad değişikliği kararı kural olarak ilan edileceğinden, yani üçüncü kişilerin bu değişikliği öğrenmesinde kural olarak sakınca bulunmadığı kabul edildiğinden, diploma üzerine ad değişikliği konusunda açıklama yazılması yeterli olup, diplomadaki ismin değiştirilmemesi başvurucuya

aşırı bir külfet yüklememektedir.

Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ihlal edilmediğinden, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.